

'Beschaving mag weer'

**EVELIEN TONKENS EN
LOES VERPLANKE**

Jarenlang stond Peter van Lieshout aan het hoofd van het NIZW. Vlak voor zijn overstap naar de afdeling Zorg van het ministerie van VWS had TSS een gesprek met hem. Over de legitimatie van het welzijnswerk, over *empowerment* en *feedback*, die niet de leidende begrippen zijn geworden die hij er begin jaren negentig in zag. Over het NIZW natuurlijk en over zijn behoefte aan een staatssecretariaat voor Sociale Integratie. En over de nabije toekomst, waarin hij een heropleving van het politieke debat voorziet nu de technocratische jaren negentig voorbij zijn. In dat debat zullen traditionele noties als participatie of het opheffen van achterstanden het steeds meer afleggen tegen een notie als beschaving.

Wat is er in de afgelopen decennia in het welzijnsbeleid veranderd?

Voor de legitimatie. In de jaren vijftig en zestig was het welzijnswerk een beschavingsinstrument van de toenmalige zuilen. In de jaren zeventig gingen welzijnswerkers in opdracht van 'de mensen' werken. In de jaren tachtig realiseerde men zich dat welzijnswerk traditioneel meer wordt ingezet op die burgers die er juist niet om vragen. In de jaren negentig kwam de legitimatie bij de overheid, onder de noemer 'lokaal sociaal beleid'. Een pluspunt daarvan is dat er nu weer een debat over doelstellingen wordt gevoerd, net als in de jaren vijftig. En net als destijds duikt beschaving sinds kort steeds vaker als legitimatie op. Een probleem is wel dat de welzijnswerkers zelf nog te weinig inbreng hebben bij het formuleren van die

doelstellingen. Het heeft iets gedwees: het beleid bepaalt wat er moet gebeuren en men doet dat. In de zorgsector is veel meer evenwicht tussen de perspectieven van beleid, cliënten en professionals. Professionals moeten natuurlijk nooit uitsluitend uitvoerders van opdrachten zijn. Op basis van hun professionele ethiek en beroepsocialisatie hebben zij zelf relevante ideeën over wat er zou moeten gebeuren. Ik vind het vrij teleurstellend dat welzijnswerkers al die trajecten lokaal sociaal beleid zo slaafs volgen. Er zijn weinig interessante dialogen tussen professionals en beleid. Bijna opgelucht zeggen de professionals: laten de gemeenten maar vaststellen wat er moet gebeuren.

Hoe komt het dat de welzijnssector zoveel slaafser is dan de zorgsector?

De welzijnssector heeft in de afgelo-

pen dertig jaar tijd te veel verschillende opdrachten gehad om een sterk zelfbewustzijn te ontwikkelen. Terwijl artsen bijvoorbeeld al anderhalve eeuw van mening zijn dat gezondheidszorg veel te belangrijk is om aan de politiek over te laten. Zij hebben heel goed begrepen dat je zo'n houding alleen vorm kunt geven als je ook een eigen ethiek ontwikkelt, die niet alleen maar opportunistisch is. Dokters, ook die van VVD-huize, vinden dat zorg voor iedereen toegankelijk moet zijn, ongeacht sociale omstandigheden, inkomenspolitiek, enzovoort, en daar hebben ze ook naar gehandeld. Neem het debat over illegale vluchtelingen. Als je tegen de medische stand zou zeggen: jullie mogen pas iemand behandelen als je zijn verblijfstatus hebt gezien, dan weigeren dokters dat, ook al vinden ze dat alle buitenlanders het land uit moeten. Welzijnswerkers hebben

FOTIC: MAX KOOT STUDIO BY

nooit de kans gehad om zo'n zelfbewustzijn te creëren, ze zijn alle kanten heengeslagen.

Wat hebben de afgelopen decennia de sociale sector wél opgeleverd?

De denigrerende houding over het welzijnswerk die tot voor kort heerste, is voorbij. Dat is te danken aan de jarenlange professionele bescheidenheid van de sector, als reactie op de *oversell* van de jaren zeventig. Tot in de eerste helft van de jaren negentig waren de commissarissen van politie de enige propagandisten van het welzijnswerk. Zij waren degenen die in de moeilijkste periode systematisch riepen dat ze door de bezuinigingen op het welzijnswerk met allerlei problemen gecon-

fronteerd werden. Nu beschouwen ook anderen het welzijnswerk weer als serieuze partner als het gaat om veiligheid en leefbaarheid.

Maar het welzijnswerk profileert zich nog te weinig op het gebied van individueel gerichte sociale integratiestrategieën. Wie nu nog in de bijstand zit, heeft problemen die typisch tot de competentie van welzijnswerk behoren, zoals onvoldoende sociale vaardigheden, schulden, verslaving, een gezinssituatie die het moeilijk maakt om te gaan werken. Toch gaat de samenwerking tussen welzijnswerk en de sociale dienst heel traag. Eigenlijk zou je de sociale dienst onderdeel moeten maken van veel bredere welzijnsvoorzieningen.

Wat is er eigenlijk op tegen dat mensen die nu nog in fase 4 zitten, gewoon thuis blijven? Misschien is dat wel wat ze willen?

Dat is niet zo duidelijk, en als het zo is, hoeven we het ook niet zonder meer te accepteren. Denk maar aan de grote groep net niet herintredende vrouwen. Die kunnen met wat steun wel degelijk ergens komen, maar je moet ze daartoe soms wel losweken uit hun sociale omgeving. Om mensen zoveel mogelijk te laten participeren in verschillende werelden - een goed verdedigbare doelstelling van welzijnsbeleid - moet je ze soms ergens uit halen en laten zien dat er meer mogelijk is dan ze dachten.

Het oude beschavingsidee?

Zo je wilt. Je kunt ook zeggen: mensen de rijkdom van het leven aanreiken.

TOP 3

Welke vormen van welzijnswerk of lokaal sociaal beleid spreken jou erg aan? Hoe zou jouw Top 3 eruit zien?

Ten eerste de Brede School, dat is echt een succesnummer momenteel. Het is een gelukkige fusie van drie heel verschillende ideeën: dat je kinderen meer moet bieden dan een cognitieve training in een aantal vakken, dat het schoolgebouw veel beter gebruikt kan worden en dat de samenleving meer moet worden ingericht op de groeiende groep anderhalf verdiemers. Die drie ideeën bij elkaar hebben de Brede School een geweldige impuls gegeven. De Brede School appelleert aan nostalgische herinneringen die veel mensen over hun eigen jeugd hebben, maar dan in een eigentijds jasje. Scouting en jeugd- en jongerenwerk dat vroeger in het buurthuis plaatsvond, worden nu verbreed naar alle kinderen.

Tweede in mijn Top 3 is *Families First*, niet omdat het hier binnen het NIZW ontwikkeld is, maar omdat de methode die gebruikt wordt, goed past bij de doelstelling. In het maatschappelijk werk is de methode vaak erg invoelend, terwijl de doelstelling serieuze gedragsverandering op korte termijn is. Maar als je problemen van een gezin in een crisis wil oplossen, heeft het geen zin om een beetje begrijpend te gaan zitten luisteren. Bij *Families First* gebeurt dat ook niet: het is hele directe *outreaching* hulpverlening, waarbij hulpverleners in het gezin bivaakken om snel orde op zaken te stellen. Nummer drie is het *Werk en aandacht*-project in Westerpark in Amsterdam. Problemen van bijstandsvrouwen en een tekort aan arbeidskrachten in de zorgsector zijn in dit project op een succesvolle manier aan elkaar gekoppeld. Ze zijn bij alle vrouwen boven de veertig met een bijstandsuitkering gaan kijken hoe zij met hulp, onder-

steuning en bijscholing geactiveerd kunnen worden. Met de thuiszorg in die wijk is afgesproken dat die vrouwen gekwalificeerd kunnen worden voor thuiszorgfuncties. Thuiszorg heeft het voordeel dat je het makkelijk parttime kunt doen, er valt over werktijden te overleggen en doordat het werk in de buurt is, zit je ook niet met reistijden. Natuurlijk kun je zo'n project de grond inboren door te zeggen dat het welzijnswerk op die manier tot een instrument voor arbeidsmarktpolitiek verworpen is, maar je kunt ook zeggen dat het als een emancipatie-instrument fungeert voor die vrouwen.

Margo Vliegthart heeft een tijdje geleden alle directeurs van de sociale diensten en de thuiszorgorganisaties van de grote steden in Nederland bij elkaar gehaald en gezegd: "Kijk, zo kan het, zou u niet eens aan de slag gaan met uw collega's?" Meer in het algemeen vind ik het een gunstige ontwikkeling dat er in gemeentes stevige wijkorganisaties zijn ontstaan. Het voordeel daarvan is dat er veel werksoorten bij elkaar geveegd zijn: het traditionele opbouwwerk, sociaal-cultureel werk, maatschappelijk werk, sociale raadslieden, vormingswerk, wijkposten van politie, een gedeelte van het buurtbeheer, groenvoorzieningen, straks misschien nog delen van de jeugdzorg en -opvang. Het valt te overwegen om sociale diensten en de op handen zijnde zorgklokken daar ook een plek te geven.

LEIDENDE BEGRIPPEN

Begin jaren negentig heb je ervoor gepleit bepaalde thema's te introduceren in de sociale sector: empowerment, accountability en feedback. Allemaal Engelse termen, zoals je toen zelf al zei. Hoe hebben die begrippen zich in de tussentijd ontwikkeld? Heeft je pleidooi gehoor gevonden?

Nou, het zijn geen leidende concepten zijn geworden. *Empowerment* bijvoorbeeld is meer neergeslagen in het bedrijfsleven dan in de welzijnssector.

Het idee dat je netjes met mensen om moet gaan, dat je ze ruimte moet gunnen, dat je systematisch enquêtes moet houden onder werknemers om te kijken hoe het gaat en dat je de vermogens van mensen moet versterken, heeft in het bedrijfsleven zijn plek gevonden in het *human resource management*. Inclusief overigens de wolligheid van de taal en de trainingen zoals in de Ardennen met elkaar de rotsen opklimmen en *rebirthing*-achtige dingen. In de welzijnssector is men niet zozeer gericht op *empowerment* maar vooral op het voorkomen van ernstige uitval en overlast. Het *empowerment*-ideaal van iedereen zo toerusten dat ie zelf het leven maximaal mooi kan leiden is daar niet zo aangeslagen.

Accountability - het kunnen verantwoord worden hoe er is gewerkt - is wel doorgezet, maar op een cynische manier: in termen van productomschrijvingen, productbegrotingen, waarbij niemand precies wist wat de doelstellingen waren. Zeker in het begin is het idee van *accountability* te ver doorgeschoten. Er werden producten en doelstellingen benoemd die niet realistisch en niet hanteerbaar waren, en waarin de beleidsmatige doelstellingen te zeer versimpeld werden. Veel welzijnsdoelstellingen zijn ook niet op individueel niveau neer te zetten. Vooral voor de voorwaardescheppende, preventieve kanten van het welzijnswerk is eerder een investeringssubsidie nodig die je aan het welzijnswerk geeft met de opdracht "Doe wat moois in de buurt". En parameters hoeven helemaal niet per definitie financieel te zijn - zoveel producten à raison van zoveel geld. Dat gebeurt wel vaak maar er is ook een zinniger invulling van *accountability* te vinden. Dan gaat het om een verantwoordingsstructuur waarin duidelijker wordt welke toegevoegde waarde welzijnsvoorzieningen hebben, hoe die waarde zich verhoudt tot wat anderen doen en of de doelstellingen werkelijk gerealiseerd worden of niet.

En de feedback, het systematisch verzamelen van wat welzijnswerkers in de praktijk tegenkomen?

Daar is helaas nog niks van terechtgekomen. Dat komt vooral door het gebrek aan professioneel zelfbewustzijn. Welzijnswerkers zijn gezamenlijk onvoldoende in staat met enige zelfverzekerdheid op basis van observaties te rapporteren. Hoeveel interessante artikelen hebben er nou in TSS gestaan van mensen die echt met hun voeten in de klei staan en die op grond daarvan interessante observaties kunnen geven?

Zelf heb je vroeger herhaaldelijk gepleit voor een sociaal cultureel rapport op lokaal niveau. Dat moest niet alleen kwantitatief van aard zijn, maar ook kwalitatief: wijkagenten, medewerkers van woningcorporaties, opbouwwerkers, enzovoort moesten twee keer per jaar bij elkaar komen en hun ervaringen uitwisselen. Hoe komt het dat dit idee nooit in praktijk is gebracht?

Het heeft in ieder geval te maken met het impliciete beleidsmodel dat de meeste gemeentes hanteren: de burger vertelt wat er gebeuren moet, het beleid stelt z'n prioriteiten en de professionals krijgen de opdracht om het uit te werken.

Waarom pakt het NIZW zo iets eigenlijk niet op? Waarom niet een programma 'Lokaal sociaal rapport' gestart waarin de stem van verschillende professionals duidelijk te horen is?

Daar ligt inderdaad nog een opgave. Het zou heel interessant zijn om in een paar steden te kijken hoe je professionals van verschillende plimage een bijdrage kan laten leveren aan een ontwikkelingsplan.

NEVER, NOOIT, NIET

Stel dat de tijden plotseling veranderden en je zelf een uitvoerend beroep in deze sector moest kiezen, wat zou je dan worden?

Lachend: Dat kan ik helemaal niet.

Stilte

Ik zou in ieder geval geen jeugd- en jongerenwerker moeten worden. Met

die lastige opgeschoten pubers aan de slag, dat wordt niks.

Stilte

Hmm, het zijn natuurlijk typisch van die beroepen die erg op sociale vaardigheden zitten, terwijl ik het juist leuker vind om op intellectuele vaardigheden aangesproken te worden.

Is het sociale raadsliedenwerk misschien iets voor je?

Nee, dat is te voor de hand liggend, dat vind ik te makkelijk. Nee, ik weet het niet zo gauw.

Veel mensen hebben bij het werk dat ze doen een soort 'voorbeeldmensen' uit hun eigen omgeving in het achterhoofd, aan wie ze beleidsmaatregelen afmeten. Mensen bij wie ze denken: als het voor die niet werkt, dan zal dat voor de rest van de wereld ook niet werken. Heb jij ook zulke mensen?

Eén leidende figuur waaraan ik alles afmeet, heb ik niet, maar bij een aantal thema's kan ik wel teruggrijpen op vroeger. Als het bijvoorbeeld over zorg gaat, heb ik mijn moeder voor ogen, en vraag ik me af welke betekenis het voor haar zou hebben. Bij sociale activering of *Families First* denk ik aan mevrouw van Moolen die vroeger bij ons in de buurt woonde. De permanente overbelasting van dat gezin...vijf kinderen, een kerel die niks deed en zelf ook het gevoel dat ze het nooit goed deed, dat is een dodelijke combinatie. En dat roept de vraag op of je iemand daar uit moet willen halen of dat je haar gewoon licht overspannen in zo'n gezinssysteem moet laten.

Wat me ook erg is bijgebleven is die mevrouw van De Zonnebloem die bij ons over de vloer kwam. Die liet zich er zo ontzettend op voorstaan dat ze 'goed deed' en wij moesten haar daar dan voor complimenteren. Een permanent proces van afhankelijk maken. Altijd als ze kwam ging ik meteen naar boven. Ze had ook vaak tweedehands kleren bij zich voor ons, maar ik deed ze niet aan, never nooit niet.

Ik verwacht niet dat er bij de volgende kabinetsinformatie nog een minister of staatssecretaris voor het grote-stedenbeleid komt

SOCIALE REÏNTEGRATIE

Wat betekent 'welzijn' landelijk nog, nu vrijwel alles op dat gebied gedecentraliseerd is?

Nog heel veel. Zelfs als de landelijke overheid met inhoudelijk vrij magere teksten komt, schrijven gemeentes die toch gewoon over. Kijk maar naar de stedelijke visies en al die welzijnsplannen. Ik vind overigens ook dat de landelijke overheid ideeën moet leveren. De vraag wat in de samenleving gebeurt en moet gebeuren, is nu eenmaal een landelijke aangelegenheid, ook doordat de interessante media landelijk opereren.

En wat vind je van het inhoudelijk gehalte van het huidige landelijke debat?

Op zichzelf is het interessant dat in het laatste regeerakkoord pogingen zijn

gedaan om sociale doelstellingen te benoemen. Het is alleen jammer dat het niet gelukt is, het bleef toch steken in wat obligaat en algemeen gepruttel.

Veel aspecten van wat tegenwoordig sociaal beleid heet, vallen onder andere departementen. In hoeverre heeft de W van VWS dan nog een op zichzelf staand bestaansrecht?

Op VWS bestaat zeker het idee dat het om breed sociaal beleid gaat, maar in de praktijk wordt men toch in een hele specifieke kolom gedrukt wordt. Het zou beter zijn om een staatssecretariaat van Sociale Integratie of Sociaal Beleid te maken.

Zoiets doet Van Boxtel toch al, als minister van het grote-stedenbeleid?

Nee, dat was slechts een politieke afkoopsom bij de vorige kabinetsformatie. De beste man probeert er ook echt leuke dingen van te maken, maar de beperking tot die 25 steden maakt het toch een stuk minder interessant. Toen Van Boxtel begon was hij zelf nog wel enthousiast, maar de steden waren dat allang niet meer. Ze moesten weer stapels papier leveren met plannen die ze allang hadden en waar toch nauwelijks extra geld voor kwam. Als strategie om sociaal elan te creëren loopt dat dus ten einde. Ik verwacht niet dat er bij de volgende kabinetsinformatie nog een minister of staatssecretaris voor het grote-stedenbeleid komt, al was het maar omdat niemand kan uitleggen waarom kleine steden niet belangrijk zijn.

Een staatssecretaris voor Sociale Integratie heeft als voordeel dat die noemer niet een bestuurlijke of territoriale vorm is gekoppeld?

Ja, al blijft dat toch ook lastig omdat de ruimtelijke kant – het Investeringsfonds Stedelijke Vernieuwing – bij VROM zit en daar niet makkelijk weg te halen is. Ook het thema jeugd, dat in sociaal beleid heel centraal is, is over allerlei departementen verspreid. Iets soortgelijks geldt voor het WAO-probleem, dat zowel onder Sociale

Zaken als VWS valt. Sociale Zaken is wel actief op dat terrein, maar slechts met het perspectief van betaald werk. Waar dat niet meer reëel is, is het dan een zaak van VWS. In beide gevallen is de doelstelling echter sociale reïntegratie. Een staatssecretaris van Sociale Integratie zou die scheidslijnen kunnen overbruggen.

HET NIZW

Laten we het nog even over het NIZW hebben. Zijn er thema's die het NIZW tot nu toe heeft laten liggen?

Ja, met de ontwikkeling van het professionele zelfbewustzijn van het welzijnswerk en het *feedback*-systeem waar we het eerder over hadden, moet echt nog iets gebeuren. Ook doen we te weinig aan de koppeling van welzijn met ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing. In die sectoren bestaat steeds meer het idee dat zij op zichzelf maar een beperkt instrumentarium hebben en dat een deel van hun succes en ook van hun opdracht ligt in het realiseren van sociale doelstellingen. Bouwers en ruimtelijke ordenaars van VINEX-locaties bijvoorbeeld hebben best interesse in manieren waarop zij aan het sociale kunnen bijdragen. Maar onze sector komt niet met ideeën waar die ruimtelijke ordenaars ook maar enigszins mee uit de voeten kunnen.

En de problematiek rond asielzoekers en meer in het algemeen minderheden? Zou het NIZW zich daar niet eens wat meer mee moeten bezighouden?

Jazeker. Dat hebben we in het begin van de jaren negentig ook wel geprobeerd, maar dat leidde al snel tot een felle competentiestrijd met categorale organisaties als COA, Rode Kruis, Vluchtelingenwerk, die vonden dat dat hun terrein was.

Maar is het dan nu niet eens tijd voor herkansing?

Jazeker, zonder meer.

Nog meer dingen die het NIZW te weinig heeft gedaan of doet?

Ja, de WAO-integratie. En we zouden ook beter moeten analyseren en benoemen wat productieve sociale interventieprogramma's zijn. Daartoe moeten we ook een helderder beeld krijgen van de mensen op wie die programma's gericht zijn. Nu is er een diffuus idee van mensen in achterstandssituaties, dat zou veel specifiekere moeten worden. We moeten af van dat soort termen als fase 4. Herintredende vrouwen en verslaafden moet je echt niet in één programma stoppen, daar moet je veel gedifferentieerder mee kunnen werken.

Verder zijn we te laat op die trein van Lokaal sociaal beleid gestapt. We zijn vrij lang doorgedaan op de ontwikkeling van professionele methodieken in de welzijnssector, terwijl het zwaartepunt al aan het verschuiven was naar het lokale niveau. Het cluster Sociaal Beleid bestaat hier nu net een jaar en je ziet daar ook nog het zoeken en tasten om alles een beetje doordacht te krijgen, terwijl er her en der wel al om gevraagd wordt. Eigenlijk kunnen we niet helemaal op tijd leveren. Op andere gebieden, zoals de Brede School, liepen we wel genoeg voorop om gebruik te maken van de maatschappelijke ruimte die ontstond.

BESCHAVING

De toekomst ten slotte. Wat zullen de leidende begrippen en discussies worden voor de komende jaren?

Ik verwacht de komende tijd een interessant debat over de vraag wat interessante sociale integratie-doelstellingen zijn. De traditionele sociale integratie-doelstelling zoals met name de PvdA die heeft geformuleerd gaat over het opheffen van achterstelling, armoede en tweedeling. Maar die termen worden steeds minder interessant en hebben financieel-economisch steeds minder betekenis. De VVD wil een vergaande mate van individualisering, maar dat blijkt tot sociale desintegratie, overlast en geweld te leiden. De VVD zal zich dus moeten herbe-

zinnen op dat individualiseringsprogramma. En het CDA en GroenLinks zoeken naar half georganiseerde losse sociale verbanden die je meer of minder zou moeten faciliteren. Nieuwe vormen van maatschappelijk middenveld of - in de termen van GroenLinks - nieuwe zelforganisaties. Voeg al die perspectieven maar eens samen, wat voor interessant aanlokkelijk perspectief voor de samenleving krijg je dan? Hoe de formulering precies zal zijn en welke repercussies een en ander heeft op het voorzieningensstelsel, weet ik niet, maar het is mijn stellige overtuiging dat dat debat de komende jaren gaat spelen.

Interessant is ook dat traditionele noties als participatie of het opheffen van achterstanden steeds meer vervangen worden door een notie als beschaving. Beschaving vormt in diverse politieke stromingen steeds vaker de legitimatie voor welzijnsbeleid. De PvdA zit met het probleem dat een notie als solidariteit nauwelijks meer betekenis heeft. Het is een loze kreet geworden. De arbeidersklasse is allang geen eenheid meer in Nederland, we leven in een middenklassemaatschappij. Solidariteit is dus geen adequate term meer, maar dat er vormen van verbinding ontstaan die ook een zekere praktische en morele connotatie hebben, dat is wel zo. Ook het CDA en GroenLinks zoeken daar naar.

Aan het begin van de jaren negentig prees je de depolitisering van de sociale sector. Nu zeg je eigenlijk dat er weer wat meer repolitisering moet plaatsvinden.

Ja, en volgens mij gaat dat ook echt gebeuren. De jaren negentig waren de jaren van de technocratie, waarin politieke verschillen makkelijk overbrugd konden worden. Daarom kon in zo'n tijd het NIZW ook goed floreren. In een ander tijdsgewricht was het überhaupt niet in staat geweest om *good practices* op zorg- en welzijnsterrein te cultiveren want die zouden dan voortdurend onderwerp van politiek debat zijn geweest.

Jos van der Lans

Laat de allochtonen tot ons komen

Cultuur is van iedereen. En als dat - om wat voor reden dan ook - nog niet zo is, dan moet dat zo worden. Dat is - heel schematisch geformuleerd - de boodschap waarmee staatssecretaris Rick van der Ploeg in zijn recente nota's de kunst- en cultuurwereld in Nederland de gordijnen in heeft gejaagd. Wat men ook van deze nota's vindt, feit is dat Van der Ploeg daarmee de discussie over wat nu eigenlijk onder 'integratie' moet worden verstaan op scherp heeft gezet. En dat kan absoluut geen kwaad, want op dat terrein heeft het denken zich in Nederland vastgezet in voorspelbare reflexen.

Neem bijvoorbeeld de schotelantennes die allochtonen een aantal jaren geleden massaal aan hun gevels bevestigden en waarmee zij zich toegang verschaften tot tv-zenders uit hun land van herkomst die hier geen toegang kregen tot de kabel. De schrik sloeg velen om het hart. Het kon niet anders of deze ver-weg-tv zou een ernstige belemmering vormen voor de integratie van allochtonen. Dat moest wel leiden tot een vergaand isolement van deze groepen. Niemand vroeg zich af wat er op bijvoorbeeld de Turkse televisie eigenlijk te zien was, iedereen ging er eigenlijk van uit dat de integratiewaarde daarvan aanmerkelijk minder zou zijn dan wat er in Nederland op de buis wordt vertoond.

Behalve dan de Amsterdamse media-onderzoekster Marisca Millikowski, die onlangs in een verhelderend artikel in *Migrantenstudies* aantoonde dat de paniek nergens op sloeg. Dat komt niet alleen, doordat de Turkse televisie verre van achterlijk is, maar tegelijkertijd op een onverwachte manier de Turkse kijkers indringender verbindt met de werkelijkheid dan de Nederlandse televisie, waar hoofdzakelijk slechts mee-doen-karikaturen van allochtonen te zien zijn.

Waar de Nederlandse televisie faalt, slaagt de Turkse wel; het maakt gesprekken over beladen onderwerpen tussen moeders en dochters makkelijker, het brengt nieuwe thema's binnen, het stimuleert gesprekken en discussies tussen de oudere - op het thuisland georiënteerde - generatie en de jonge - in Nederland opgegroeide - generatie. Millikowski concludeert dan ook: 'Wat aanvankelijk werd gezien als een *escape*, als een mentaal rechtsomkeert maken naar Turkije, lijkt te zijn uitgedraaid op een hernieuwde kennismaking met het heden, via het eigen land en de eigen cultuur.'

Integratie is dus veel dubbelzinniger, dan het simpele 'meedoen met...' dat er in Nederland sinds de interventie van Bolkestein begin jaren negentig van wordt gemaakt. In toenemende mate is gemakzuchtig redeneren daarbij gepaard aan culturele hoogmoed. 'Aanpassen', 'integratie' en 'inburgeren' zijn vanzelfsprekende beleidstermen geworden. Bijzonder kan voor groepen geen permanente status zijn, het is slechts aanvaardbaar als het tijdelijk is en de groepen bereid zijn om met behulp van beleidsinspanningen in het grotere geheel van de Nederlandse cultuur hun plek te vinden.

Dat type denken is wijd verbreid. Vraag aan Nederlanders wat ze vinden van aparte allochtone sportverenigingen en de overgrote meerderheid zal spontaan melden dat dat een ongewenste ontwikkeling is. Maar vraag ze ook naar de Gay Games en ze zullen uiteindelijk bekennen dat ze dat toch wel overdreven vinden.

We spreken wel over diversiteit, maar dat is op de keeper beschouwd meer een relatief dan een absoluut begrip. Het moet niet te gek worden. Ook Van der Ploeg lijkt uiteindelijk niet te ontsnappen aan het goed bedoelde 'laat de allochtonen tot ons (in theaters, musea en andere cultuurpodia) komen'.

Het is zeer de vraag of dat het gewenste effect sorteert. Voorlopig zullen de allochtonen juist om die reden hun eigen satelliet-tv's blijven prefereren. Daar is niets mis mee. Want zolang wij met onze doe-maar-gewoon-mee-mentaliteit niet willen zien hoe groepen mensen in een moderne cultuur 'eigenheid' tot stand brengen en daar ruimte aan willen geven, is het beleidsmatig bewieroken van verschillen niet veel meer dan een goedkope bezweringsformule.

email: vd Lans@xs4all.nl

----- end of text -----

This publication is made available in the context of the history of social work project.

See www.historyofsocialwork.org

It is our aim to respect authors' and publishers' copyright. Should you feel we violated those, please do get in touch with us.

Deze publicatie wordt beschikbaar gesteld in het kader van de canon sociaal werk.

Zie www.canonsociaalwerk.eu

Het is onze wens de rechten van auteurs en uitgevers te respecten. Mocht je denken dat we daarin iets fout doen, gelieve ons dan te contacteren.

----- einde van de tekst -----